

KLAUDIA SIKORSKA
Uniwersytet Warszawski

WIZERUNEK KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W CHINACH NA PODSTAWIE KWARTALNIKA „CHINY DZISIAJ” (2013–2015)¹

Słowa kluczowe: „Chiny dzisiaj”, Kościół katolicki, Państwo Środka, wizerunek

1. Wprowadzenie. 2. Kościół katolicki w Chinach – historia i współczesność. 3. Wizerunek prasowy Kościoła w Chinach w perspektywie analizy ilościowej i jakościowej. Metodologia badań. 4. Stosunki dyplomatyczne Chin ze Stolicą Apostolską. Życie konsekrowane w Chinach. Wizerunek papieża Franciszka. 5. Podsumowanie

1. WPROWADZENIE

Celem pracy jest ukazanie obrazu Kościoła katolickiego w Chinach, poprzez analizę prasoznawczą tekstów opublikowanych w latach 2013–2015 w kwartalniku „Chiny Dzisiaj”. Czasopismo to jest podstawowym źródłem podjętych badań. W analizie wykorzystano ponadto wybrane publikacje naukowej literatury medioznawczej, odwołujące się do kwestii metodologicznych (analiza zawartości prasowej, opracowanie klucza kategoryzacyjnego) oraz teologicznej i politologicznej, które zaprezentowały sytuację katolików w Państwie Środka. Badania były próbą odpowiedzi na pytania dotyczące obecności w agendzie czasopisma tematu Kościoła katolickiego w Chinach; zaprezentowania, w jaki sposób chrześcijaństwo dotarło do Chin i rozwijało się w Państwie Środka; wyeksponowania medialnego obrazu relacji między Chińską Republiką Ludową a Stolicą Apostolską, jak również sytuacji katolików i misjonarzy, w szczególności kobiet, które poświęciły swoje życie pełnieniu posługi Bogu w Państwie Środka. Dokonano też próby określenia sposobu zaprezentowania na łamach kwartalnika różnic kulturowych między

¹ Artykuł powstał na bazie pracy licencjackiej *Obraz Kościoła katolickiego w Chinach na podstawie kwartalnika „Chiny Dzisiaj” w latach 2013–2015*, napisanej i obronionej przez autorkę niniejszego artykułu na kierunku Dziennikarstwo i Komunikacja Społeczna w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa UKSW w Warszawie w 2018 r.

Kościółem katolickim w Europie i w Chinach. Publikacja poszerza zagadnienie wizerunku prasowego Kościoła w Chinach.

Problemem Kościoła w Chinach jest jego wewnętrzny podział na tzw. Kościół patriotyczny oraz Kościół uznający zwierzchnictwo Stolicy Apostolskiej. Ponadto wspólnota kościelna działa w sytuacji ograniczania wolności religijnej. Media, w tym także katolickie, objęte są cenzurą państwową, istnieje zestaw tematów, które nie mogą znaleźć się w agendzie medialnej i agendzie politycznej. Zewnętrzny kontekst funkcjonowania mediów, wpływa na to, że liczba źródeł i informacji na temat sytuacji Kościoła katolickiego w Chinach jest niewielka, w polskiej literaturze w dużej mierze ograniczająca się do niskonakładowych katolickich czasopism poruszających bieżące wydarzenia i problemy, do których przynależą „Chiny Dzisiaj”.

Pierwsza część artykułu o charakterze teoretycznym jest krótkim historycznym streszczeniem wydarzeń, które zapoczątkowały rozprzestrzenianie się katolicyzmu w Chinach, a także opisem procesu podziału Kościoła katolickiego na tzw. oficjalny i podziemny. Omówiono wpływ jednego z najtrudniejszych okresów Chin – tzw. „rewolucji kulturalnej”, na trudną terażniejszość katolików, a także zagadnienia ograniczenia wolności religijnej. Przybliżenie tych tematów jest niezbędne do zrozumienia sytuacji Kościoła katolickiego drugiej dekady XXI w. Część druga ma charakter empiryczny i prezentuje wyniki podjętej ilościowej i jakościowej analizy prasoznawczej kwartalnika „Chiny Dzisiaj”. Część trzecia jest weryfikacją hipotez badawczych, konfrontacją otrzymanych wyników badań z dostępnymi publikacjami naukowymi. Dokonano interpretacji uzyskanych wyników analizy, w celu określenia wizerunku prasowego Kościoła katolickiego w Chinach na łamach kwartalnika „Chiny Dzisiaj”, w szczególności podjęto następujące kwestie: stosunki dyplomatyczne Chin ze Stolicą Apostolską, życie konsekrowane w Chinach, wizerunek papieża Franciszka.

2. KOŚCIÓŁ KATOLICKI W CHINACH – HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ

Najbardziej powszechnie przyjętym zapisem początków istnienia chrześcijaństwa w Chinach jest kamienna ozdoba Xi’an z 781 r., która szczegółowo przedstawia działalność misjonarzy i ich rozpowszechnianie religii w Chinach. Dowodem są również manuskrypty odszukane w grotach niedaleko miejscowości Dunhuang z VII–VIII w. oraz trzy edykty cesarskie zapisane w oficjalnych kronikach z dynastii Tang (618–907)². Wszystkie te materiały archiwalne potwierdzają dotarcie mnicha Aluobena w 635 r. do niegdysiejszej stolicy Chin – Chang’an. Przybył on tam z grupą 21 misjonarzy. Chrześcijaństwo w tym okresie zanotowało duży wzrost. Przybywali nowi misjonarze, którzy zakładali wspólnoty chrześcijańskie, budowali klasztory oraz kościoły. Oficjalna liczba wierzących w tym czasie pozostała niezna-

² A.J. Alfred, J.H. Overfield, *The Human Record, sources of global history*, Boston 2001, s. 283–284.

na, jednak działalność mnichów rozwijała się do 845 r. Wydany w tymże roku edykt cesarski, za czasów panowania dynastii Tang, zmusił misjonarzy do opuszczenia klasztorów³. Cesarz Wuzong, pobożny taoista, wprowadził zakaz wyznawania obcych religii⁴. Ponadto droga jedwabna, po której Aluoben podróżował do Chin przed dwustu laty, została przejęta przez muzułmanów, a tym samym skutecznie zamknęła drogę chrześcijańskich misjonarzy do Chin.

W ciągu następnego okresu konfliktu kulturowego w Chinach, dynastii Yuan (1271–1368), żaden z zapisów nie wskazywał na jakąkolwiek znamiennej chrześcijańskiej obecność. Cztery lata później, w przededniu pokonania przez Chiny imperium mongolskiego, misjonarze chrześcijańscy, tym razem bezpośrednio wybrani przez papieża z Rzymu, przybyli do Państwa Środka. Giovanni z Monte Corvine, misjonarz franciszkański, przybył w 1294 r. do dawnej stolicy Dada, miejscowości, którą dzisiaj jest Pekin. Ówczesny cesarz mongolski był tolerancyjny wobec wszystkich form religii, z chrześcijaństwem włącznie.

Społeczeństwo chińskie wreszcie cieszyło się spokojem i stabilnością po latach turbulencji. Giovanni mógł więc budować kościoły wokół stolicy i wprowadzać chrześcijaństwo. Papież Klemens V mianował tego misjonarza arcybiskupem Pekinu i wysłał do Chin krzewicieli wiary, by go wspierali. Pod dowództwem Giovanniego wspólnoty katolickie rozwijały się w stolicy i w południowym porcie Quan Zhou⁵.

Niemalże stuletnie rządy ksenofobicznych władz mongolskich, pozostawiły głęboką urazę wśród chińskiej populacji, która była traktowana jak obywatel drugiej kategorii na własnej ziemi. Chrześcijaństwo było w dużej mierze postrzegane jako religia obca, mająca wsparcie Mongołów i Rzymu. Dlatego też gdy rebelie przeciwko Mongołom rozeszły się po całym kraju, chrześcijaństwo stało się celem ataku władz chińskich. Co więcej, rządzący Mongołowie, którzy niegdyś byli życzliwi chrześcijanom, zmieniali swoje religijne wyznania. Tak więc rok po ustanowieniu dynastii Ming w 1368 r. wszyscy chrześcijanie, po raz drugi w historii, zostali wypędzeni z Chin⁶.

Powrót chrześcijaństwa na stałe nastąpił więcej niż dwa wieki później. Do południowej części Państwa Środka przybyli wykształceni jezuici, z Matteo Riccim na czele. Po wylądowaniu w portugalskim Makau w 1582 r., Ricci poświęcił się nauce języka chińskiego i poznawaniu kultury⁷. Kiedy później przeniósł się do południowych Chin, a następnie do stolicy, Pekinu, tłumaczył chińską klasykę i stworzył pierwszy słownik portugalsko-chiński. Starał się zintegrować chrześcijaństwo z istniejącą filozofią chińską. Misja Ricciego była wielkim sukcesem kulturowym – dziś jest on upamiętniany jako ambasador tamtejszej kultury. W 1605 r., kilkadziesiąt lat

³ D. Klejnowski-Różycki, *Stela z Xi'an*, „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 41.

⁴ *Christianity in China*, <https://www.travelchinaguide.com/intro/religion/christianity/> (dostęp: 14.05.2020).

⁵ *History of Christianity in China* <http://www.christiansinchina.com/history-of-christianity-in-china/> (dostęp: 14.05.2020).

⁶ Tamże.

⁷ J. Konior, *Założyciel misji w Chinach* <http://jezuici.pl/2014/04/zalozyciel-misji-w-chinach/> (dostęp: 14.05.2020).

po przybyciu jezuitów do Chin, Ricci twierdził, że ponad tysiąc osób nawróciło się na katolicyzm. W ciągu dziesięciu lat ta liczba wzrosła do pięciu tysięcy⁸. Jego działalność i podejmowanie dialogu cywilizacji europejskiej z chińską docenił w 1984 r. Tarcisio Carboni, biskup diecezji Macerata. Rozpoczął on proces beatyfikacyjny Ricciego, który wznowiono w 2010 r.⁹

Skutkiem napływu franciszkanów i dominikanów do Chin był spór akomodacyjny z jezuitami o dotychczasowe metody działalności misyjnej. Z powodu braku porozumienia, doszło do spotkania papieża Klemensa XI z cesarzem Kangxi (który stanął po stronie jezuitów w tej sprawie) w 1715 r., zakończone bardzo niekorzystnie dla wszystkich chrześcijan¹⁰. Nieprzyzwyczajony do rozkazu Kangxi był rozszokowany, gdyż papież skrytykował jezuitów za zbyt przychylny podejście do kultury chińskiej. Następca cesarza Yongzheng wprowadził zakaz chrześcijaństwa, wydając w 1724 r. dekret wydalenia i konfiskaty. Trzysta kościołów zostało zniszczonych lub skonfiskowanych. Bez miejsca kultu liczba chińskich nawróconych, szacowana na 300 000 wyznawców, stopniowo spadała w ciągu następnych dziesięcioleci, chociaż niektórzy katolicy księża misyjni kontynuowali nauczanie w Chinach z narażeniem własnego życia¹¹.

Podział Kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej (dalej: ChRL, ChRL) na tzw. podziemny i oficjalny bierze swój początek w 1927 r. Wtedy to między komunistami a nacjonalistami doszło do wojny domowej z powodu niestabilnej sytuacji politycznej. Czang Kaj-szek, stojący na czele Partii Narodowej, zyskał przychylność USA, a Mao Zedong – przywódca partii komunistycznej – przychylność ZSRR. Wkroczenie Japończyków do Mandżurii w 1931 r. i ich atak na Centralne Chiny zaostrzyło powstały konflikt. Obie strony wykazały jednak jedność w obliczu zewnętrznego wroga i nastąpiło dziewięcioletnie wstrzymanie walk. Ostatecznie, po zakończeniu II wojny światowej i kapitulacji Japonii, do władzy doszli komuniści¹².

Po ogłoszeniu przez Mao Zedonga, 1 października 1949 r. powstania ChRL wydawało się, że istniejące dotychczas na terenie Chin odłamy religijne będą mogły dalej działać, o ile podejmą współpracę z rządem komunistycznym. Od razu jednak postawiono sprawę jasno i zakomunikowano, że w przypadku Kościoła katolickiego będzie mógł on funkcjonować pod warunkiem odłączenia się od Watykanu¹³. Wydarzenie to całkowicie zmieniło sytuację, w jakiej znajdowali się katolicy. Chiński przywódca od razu zaczął wprowadzać swoje wizje rządzenia krajem, określone mianem maoizmu, które polegały m.in. na stosowaniu terroru oraz likwidowaniu

⁸ Tamże.

⁹ J. Konior, *Założyciel misji w Chinach* <http://jezuici.pl/2014/04/zalozyciel-misji-w-chinach/> (dostęp: 14.05.2020).

¹⁰ T. Żoła, *Misjonarze i krew męczenników*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/chiny_krewmecz.html (dostęp: 14.05.2020).

¹¹ *History of Christianity in China*, <http://www.christiansinchina.com/history-of-christianity-in-china/> (dostęp: 14.05.2020).

¹² K. Tomasiak, *Kościół w Chinach*, <https://ekai.pl/wydarzenia/raport/x20304/kosciol-w-chinach/?print=1> (dostęp: 14.05.2020).

¹³ K. Nieszwiec, *Kościół Katolicki w Chinach w czasie rewolucji kulturalnej*, Poznań 2009, s. 21.

opozycji i misji katolickich¹⁴. W 1951 r. prawie wszyscy misjonarze zagraniczni, w tym biskupi, którym zarzucono rzekome szpiegostwo i współdziałanie z wrogami rewolucji, zostali wydaleny z Chin¹⁵. Duchownych i siostry zakonne uwięziono i poddano próbom przymusowej indoktrynacji. Większą część instytucji kościelnych upaństwowiono. W tym samym roku kontrolę nad wszystkimi wspólnotami religijnymi przejęło Biuro ds. Religijnych przy Radzie Państwa¹⁶.

W 1957 r., za sprawą władz komunistycznych, powstało niezależne od papieża Patriotyczne Stowarzyszenie Katolików Chińskich (dalej: PSKCh), mające na celu kontrolowanie Kościoła katolickiego. Zdarzenie to doprowadziło w efekcie do rozłamu katolików na tych, którzy uznają zwierzchnictwo papieża – działających w tzw. podziemiu – oraz tych, którzy funkcjonują w zgodzie z rządami komunistycznymi.

Jeszcze wcześniej, w 1950 r., władze zdołały zmusić niektórych przedstawicieli Kościołów chrześcijańskich do podpisania, tzw. Manifestu chrześcijańskiego, w którym deklarowali oni lojalność wobec nowego państwa chińskiego. W Manifestie proklamowano zasady, tzw. trzech autonomii, tj.: samoutrzymania, czyli nieprzyjmowanie żadnej pomocy finansowej z zagranicy; samoewangelizacji, czyli głoszenie Ewangelii bez pomocy misjonarzy zagranicznych; oraz samozarządzania, czyli kierowanie Kościołem bez zależności od Stolicy Apostolskiej¹⁷. Większość księży i świeckich nie zaakceptowała jednak tych zasad, mając na względzie Encyklikę *Ad Sinarum gentem* Piusa XII z 1954 r., która przed takimi działaniami wyraźnie przestrzegała. Kolejna Encyklika *Ad Apostolorum principis* z 1958 r. (kiedy działało już PSKCh) zawierała już groźbę ekskomuniki, co stało się pretekstem dla władz Chin do zerwania wszelkich stosunków ze Stolicą Apostolską. Warto w tym miejscu wspomnieć, że rok wcześniej, bo w 1957 r., bez zgody Watykanu, zostali wybrani i wyświęceni pierwsi biskupi, czego domagały się władze ChRL. W taki sposób rozłam między obu stronami utrwalił się i trwa do dzisiaj¹⁸.

Można stwierdzić, że Kościół oficjalny tworzą ci, którzy przyjęli wymuszone warunki (tj. zasady trzech autonomii). Kościołem tym zarządzają trzy struktury, które decydują o wszystkich ważnych sprawach. Są to: Patriotyczne Stowarzyszenie Katolików Chińskich, do którego należą biskupi, księża i katolicy świeccy; Ogólnokrajowa Komisja Administracyjna Chińskiego Kościoła Katolickiego, kierująca pracą administracyjną i organizacyjną (wewnątrzkościelną); oraz Chińskie Kolegium Biskupów, które zajmuje się sprawami wiary i wyborem biskupów.

Z kolei Kościół podziemny jest lojalny wobec Stolicy Apostolskiej, nie akceptuje współpracy z PSKCh ani z władzami państwowymi, i to on uznawany jest za prawdziwy Kościół katolicki. Kościół ten ma własne struktury, w tym m.in. konferencję biskupów, która, podobnie jak konferencja biskupów Kościoła oficjalnego, nie jest uznawana przez Watykan. Biskupi i księża święceni są

¹⁴ K. Tomasik, *Kościół w Chinach...*

¹⁵ „Chiny Dzisiaj”. 2013, nr 1, s. 45.

¹⁶ K. Tomasik, *Kościół w Chinach...*

¹⁷ K. Nieszwiec, dz.cyt., s. 24.

¹⁸ K. Tomasik, *Kościół w Chinach...*

potajemnie. Mimo iż Kościół ten nie jest uznany, to działa na wielu obszarach pomimo prześladowań.

Należy odnotować, że w Kościele oficjalnym większość duchownych i wiernych opowiada się za więzią z papieżem, mimo iż jeszcze do niedawna publiczne przyznawanie się do tej lojalności nie było możliwe. w ostatnim jednak czasie, a szczególnie po śmierci Jana Pawła II, nawet PSKCh zaczęło głosić, że prymat należy do tradycji Kościoła katolickiego, i że katolicy mają prawo publicznie modlić się za papieża. Pomimo jednak pewnej liberalizacji polityki religijnej w ostatnich latach, władze komunistyczne nadal prowadzą politykę represji wobec Kościoła podziemnego, łącznie z zamykaniem duchownych i wiernych w więzieniach i obozach pracy¹⁹.

Dane liczbowe Kościoła katolickiego Holy Spirit Study Centre (HSSC) z 2013 r. oraz dane oficjalnych gremiów katolickich, Stowarzyszenia Patriotycznego (SP) i oficjalnej Konferencji Biskupów w Chinach (KB) z 2011 r., stanowią, że ogólna liczba katolików w Chinach wynosi 12 milionów, do której przynależą wierni z tzw. oficjalnej i nieoficjalnej części Kościoła. Połowa z nich, czyli 6 mln, stanowią katolicy gremiów administracyjnych (SP i KB).

Tabela 1. Statystyka Kościoła katolickiego w Chinach

Diecezje	Biskupi	Kapłani	Seminaria duchowe i seminarzyści	Siostry zakonne	Nowicjaty sióstr zakonnych	
Kościół oficjalny	138, 116 aktywnych i 22 nieaktywnych	66	2000	10 z 510 Seminarzystami	3400 w 80 Zgromadzeniach	40 i 50 w formacji
Kościół nieoficjalny	97	37	1400	10 z 450 Seminarzystami	1500 w 80 Zgromadzeniach	20 i 100 w formacji

Źródło: „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14 i 15.

Z tabeli 1 wynika, że liczba członków Kościoła oficjalnego jest o około 50% wyższa niż Kościoła podziemnego. Wciąż aktualne wydają się słowa wypowiedziane przez kardynała Fernanda Filoniego – prefekta Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów, który aby zarysować historię podziału Kościoła, posłużył się porównaniem go do rzeki, przy czym Chrystus – jako jej jedyne źródło – „płynął, jak rzeka czystej wody, pośród meandrów i zakoli”²⁰.

Po zwycięstwie reżimu komunistycznego Mao Zedonga sytuacja Kościoła uległa całkowitej zmianie. Określono to mianem politycznego trzęsienia ziemi, które zaburzyło bieg wody. W jego wyniku, część wody zaczęła spływać pod ziemię, a część pozostała na powierzchni. Podobnie można przedstawić sytuację Kościo-

¹⁹ „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 1, s. 19.

²⁰ *List Papieski czeka na odpowiedź*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14–15.

ła w Chinach, którego jedna część nie przystała na kompromisy i jest nieupolitycznienia, a druga je zaakceptowała po to, aby przetrwać. Pojawia się zatem pytanie: Czy te dwa tory jeszcze kiedyś zintegrują się na oczach świata i bez imperatyw? Sytuację podziału Kościoła w Chinach dość dobrze odzwierciedla zdanie kard. Filoniego: „Na pewno w niezmiernym oceanie Serca Jezusowego, gdzie obydwie strony mogą mieć swoje miejsce”²¹.

Próba przekształcenia Chin w latach 1958–1962 z państwa zacofanego w mocarstwo okazała się porażką, której konsekwencją była śmierć ok. 30 mln ludzi²². Mao Zedong, przywódca kraju, przeczuwając sytuację, na kilka miesięcy wcześniej opuścił scenę polityczną, podczas gdy jego współpracownicy pracowali nad poprawą sytuacji politycznej i regulacją gospodarki.

Za początek Rewolucji Kulturalnej (dalej: rewolucja) uznawany jest maj 1966 r., kiedy to na przedłużonym posiedzeniu Biura Politycznego przez radykałów partyjnych została utworzona Grupa ds. Rewolucji Kulturalnej. Ich zadaniem, miały to być czystki starszych antyrewolucyjnych rewizjonistów²³. Kilka lat później, kiedy to Mao Zedong zaczął obawiać się całkowitego utracenia władzy, założycieli grupy zaczęto zastraszać, potępiać publicznie, w wyniku czego część popełniła samobójstwa, a ich rodziny uwięziono²⁴. Należy podkreślić, że rewolucja zyskała duży odzew na uczelniach. Studenci, ale także robotnicy, gromadzili się w tzw. czerwonych gwardiach, których przywódcy nawoływali swoich zwolenników do buntów. Pierwszy wiec odbył się 18 sierpnia 1966 r. na placu Tienanmen w Pekinie i zgromadził miliony ludzi wymachujących czerwonymi książeczkami z cytatami Mao Zedonga, tylko w 1967 r. wydano ich ok. 350 mln. Zgromadzony tłum zablokował przejazd samochodów, w wyniku czego zginęło kilkadziesiąt osób. W całym państwie zapanał chaos, a rewolucja stawała się jeszcze bardziej brutalna. Zaczęto niszczyć muzea oraz przybytki kultury, a miasta i regiony wiejskie ulegały stopniowemu opustoszeniu. Chiny stały na skraju wojny domowej. Warto dodać, iż straty po Rewolucji Kulturalnej widoczne były jeszcze 10 lat po jej oficjalnym zakończeniu. Nie sposób jednak opisać wszystkich działań rządu w czasie rewolucji i krzywd, które pozostawiła w Chinach²⁵.

Dla Kościoła katolickiego okres Rewolucji Kulturalnej był przede wszystkim czasem próby totalitarnego podporządkowania społeczeństwa i religii, ale również okresem wielkiego cierpienia, aresztowań i morderstw dokonywanych na duchowieństwie. Kościoły były nie tylko zamykane, ale także doszczętnie niszczone, a publiczne okazywanie wiary było surowo karane. Wszystko, co miało jakikolwiek związek z religią, ulegało zniszczeniu. Niszczono obrazy, krzyże, a święte księgi i śpiewniki palono. Cierpienia dotknęły nie tylko cały Kościół podziemny, ale również oficjalny. Niezależnie od miejsca zamieszkania, w mieście czy na terenach wiejskich, Rewolucja Kulturalna dotknęła wszystkich, także wyznawców pozostałych religii.

²¹ Tamże.

²² K. Nieszwiec, dz.cyt., s. 33.

²³ Tamże, s. 37.

²⁴ M. Dillon, *Chiny historia współczesna*, Warszawa, s. 387.

²⁵ W. Scott Morton, Charlton M. Lewis, *Chiny. Historia i Kultura*, Kraków 2007, s. 247–251.

Sytuacja stała się traumatyczna tak dalece, że nierzadko wyznawców Chrystusa śledzono w obrębie własnych rodzin, czy też dokonywali tego sąsiedzi, którzy donosząc na siebie nawzajem, godzili się na współpracę z prześladowcami. Wszystkie te działania miały na celu jedno: pozwolić Mao stać się jedynym obiektem kultu. Warto odnotować, że 16 lipca 1966 r. wystartował on w corocznych zawodach pływackich w poprzek rzeki Yangzi i pokonał dystans 10 mil w godzinę, by tym czynem jeszcze bardziej wzmocnić swój kult oraz udowodnić, że mimo 72 lat, nadal jest pełen energii²⁶.

Nie bacząc, że Kościół zszedł zupełnie do podziemia i o religii nie można było mówić, wierni starali się zachować swoją wiarę. Żyjąc w nieustannym strachu i zagrożeniu, gromadzili się w domach na modlitwie i słuchali nadawanych z innych krajów chrześcijańskich audycji radiowych²⁷. Dało to początek rozkwitowi Kościoła domowego, dzięki któremu chrześcijaństwo przetrwało.

Okres Rewolucji Kulturalnej, lata 1966–1976, stał się dla wiernych Kościoła katolickiego, nieuznających racji PSKCh, niewątpliwie najtrudniejszym okresem w jego historii. Wielu biskupów i księży trafiło do więzień i obozów pracy, a ponad 3,6 tys. kościołów uległo zniszczeniu. Rząd ChRL kontynuuje swoją politykę do dzisiaj i w kwietniu 2013 r. zatwierdził nowe zasady dotyczące wyboru i mianowania biskupów, nieuznawane przez Stolicę Apostolską i Konferencję Biskupów Kościoła Katolickiego w Chinach. Regulacje te wymagają od kandydata deklaracji, że będzie wspierał przywódców KPCh oraz system komunistyczny. Ponadto, każda kandydatura wymaga zatwierdzenia przez Centralne Biuro ds. Religii. Do dzisiaj stosunki obu państw, tj.: Chińskiej Republiki Ludowej i Republiki Chińskiej na Tajwanie – uznawanych za prawowitych depozytariuszy, pozostają wrogie.

Mao Zedong, chociaż ogłosił zakończenie Rewolucji Kulturalnej w 1969 r., to oficjalnie została zakończona w 1976 r. Był to rok śmierci dyktatora. Zgodnie z jego życzeniem władzę nad PSKCh przejął Hu Guofeng. Skrajnie lewicowi działacze, tak zwana „banda czworga”, byli niepokieszeni tą decyzją. Na czele bandy czworga stała żona Mao Zedonga i trzech czołowych działaczy Komunistycznej Partii Chin. Te wydarzenia dały początek walk o władzę. Cała banda czworga za działalność antypartyjną została aresztowana w nocy z 5 na 6 października 1979 r. Ta data uznawana jest za koniec Rewolucji Kulturalnej²⁸.

Po blisko 45 latach od oficjalnego zakończenia Rewolucji Kulturalnej, w 2014 r., niektórzy katolicycy aktywiści i misjonarze zostali zmuszeni do opuszczenia ChRL po nasileniu się represji, niszczeniu kościołów i krzyży. Pojawiła się również nieoficjalna informacja o powstaniu „chińskiej teologii chrześcijańskiej”, która miałaby być komunistycznym wymysłem kontroli społeczeństwa²⁹.

²⁶ K. Nieszwiec, dz.cyt., s. 38.

²⁷ Tamże, s. 67.

²⁸ L. Mysak, *Chiński proces stulecia*, Warszawa 1990.

²⁹ M. Michałek, *Zrzuć krzyże, zamknij kościoły. Tak źle nie było od czasów Mao*, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiata,2/katolicy-w-chinach-represje-komunistycznej-wladzy-najwieksze-od-lat-zmienia-to-sekretne-rozmowy-watykanu-z-pekinem,504949.html> (dostęp: 14.05.2020).

3. WIZERUNEK PRASOWY KOŚCIOŁA W CHINACH W PERSPEKTYWIE ANALIZY ILOŚCIOWEJ I JAKOŚCIOWEJ METODOLOGIA BADAŃ

Kwartalnik „Chiny Dzisiaj” wydawany jest przez Komisję Episkopatu Polski ds. Misji, Polską Prowincję Zgromadzenia Słowa Bożego oraz Polską Prowincję Chrystusa Króla Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego. Poświęcony jest problematyce religii w Chinach, ze szczególnym uwzględnieniem chrześcijaństwa, a zwłaszcza Kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej³⁰. Część zamieszczonych w biuletynie materiałów pochodzi z niemieckiego kwartalnika katolickiego „China heute”, wydawanego przez China Zentrum w Sankt Augustin³¹.

Geneza powstania kwartalnika sięga 2007 r., a do głównych jego inicjatorów należą dyrektor Biura Pielgrzymkowego Księży Pallotynów ks. Roman Tkacz oraz o. Antoni Kosorz, prezes Stowarzyszenia Sincium im. Michała Bojmia.

Ksiądz Roman Tkacz jest założycielem najstarszego Pallotyńskiego Biura Pielgrzymkowo-Turystycznego, działającego już od ponad 30 lat, które tę nazwę przyjęło w 2013 r., a wcześniej nazywało się Duszpasterstwem Pielgrzymkowym Księży Pallotynów Peregrinus. Celem Biura było uaktywnienie osób świeckich, przybliżenie sytuacji Kościoła na świecie i obudzenie ducha Chrystusowego do pełniejszego i bardziej świadomego przeżywania życia. Biuro w początkowym okresie swojego istnienia oferowało pielgrzymki do znanych i typowych miejsc kultów chrześcijańskich. Z czasem jednak oferta to poszerzała się i dzisiaj biuro organizuje wyjazdy do takich państw jak: Korea Południowa, Japonia, Kolumbia, Irlandia, Szkocja oraz Chiny³². W ks. Tkaczu zrodziła się potrzeba przybliżenia pielgrzymom problematyki Kościoła katolickiego na świecie, w tym również w Chinach. Zakres informacji i rzetelnych źródeł była niewielka i trudno dostępna. Niesiony potrzebą misji, uświadamiania ludziom sytuacji chińskich katolików skontaktował się z o. Antonim Kosorzem, pallotyńcem, założycielem i prezesem Stowarzyszenia Pomocy Kościołowi w Chinach – Sincium im. Michała Bojmia, byłego sekretarza Komisji Episkopatu Polski ds. Misji. Po przeprowadzonych dyskusjach o. Kosorz zaprosił ówczesnego sekretarza Episkopatu Polski ds. Misji, ks. Czesława Noworolnika, do współtworzenia i patronowania temu dziełu. Inicjatywa spotkała się z pozytywnym zainteresowaniem³³. Do pełnienia funkcji redaktora naczelnego kwartalnika „Chiny Dzisiaj” zaprosili o. Romana Malka SVD ze Zgromadzenia Słowa Bożego (werbistę), polskiego sinologa.

Ojciec Roman Malek urodził się 3 października 1951 r. w Bytomiu. Swoją wieloletnią drogę edukacji rozpoczął w 1969 r., kiedy wstąpił do Zakonu Werbistów i rozpoczął studia z filozofii i teologii. Siedem lat później przyjął święcenia kapłańskie w Pieniężnie. Ojciec Malek w 1984 r. ukończył studia z zakre-

³⁰ P. Adamek, *Od redakcji* <http://www.sinicum.pl/kontakt/20-polecamy/ksiazki/65-chiny-dzisiaj> (dostęp: 14.05.2020).

³¹ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1.

³² *O nas*, <http://www.bp.ecclesia.org.pl/about.html> (dostęp: 14.05.2020).

³³ Wywiad z o. Antonim Kosorzem przeprowadzony 23.02.2017 r.

su sinologii, religioznawstwa porównawczego i historii Kościoła na Uniwersytecie w Bonn. Było to przygotowanie do pracy w sinologicznym Instytucie Monumenta Serica w Sankt Augustin w Niemczech. Podczas studiów miał okazję poznać bliżej Chiny, gdyż przez dwa lata na Katolickim Uniwersytecie Fu jen na Tajwanie studiował język chiński i chińską kulturę. W 1984 r. o. Malek został redaktorem naczelnym niemieckiego kwartalnika „China heute”. Pełnił tę funkcję do 2003 r. W 1987 r. został pierwszym dyrektorem China-Zentrum, katolickiej instytucji promującej kontakty Kościołów Europy i Chin, którą kierował do 1998 r.³⁴ Tego samego roku został profesorem na Filozoficzno-Teologicznym Fakultecie SVD w Sankt Augustin. Autor wielu publikacji z zakresu religii i chrześcijaństwa w Chinach. Większość z nich została wydana w języku angielskim i niemieckim. Zmarł 29 listopada 2019 r.

W skład redakcji „Chiny Dzisiaj” wchodzi: o. Antoni Koszorz SVD – redaktor odpowiedzialny; o. Piotr Adamek SVD, o. Zbigniew Wesołowski SVD i s. Weronika Maria Klebba SSPS. Zespół wydawniczy to: o. Kazimierz Szymczycha SVD, o. Tomasz Szyszka SVD, ks. Roman Tkacz SAC. Redakcja kwartalnika mieści się w Sulejówku przy ulicy Wspólnej 45³⁵. Wszyscy członkowie redakcji należą do Stowarzyszenia Sinicum. Celem tego zrzeszenia jest szeroko pojęta współpraca oraz utrzymywanie kontaktów z narodem chińskim, katolikami, księżmi czy siostrami zakonnymi. Wspiera wszelkie inicjatywy, szczególnie te na płaszczyźnie życia kulturalnego, religijnego czy edukacyjnego.

Okładka czasopisma różni się od typowych periodyków, gdyż zawiera krótki opis i spis treści danego numeru. Strona tytułowa składa się z: nazwy czasopisma, belki informującej o roku i numerze wydania, czterech podtytułów, treści numeru, tj. „Informacje”, „Statystyki”, „Tematy”, „Notatki historyczne”, „Notatki bibliograficzne”, podane w języku polskim oraz chińskim z określonymi przedziałami stron. „Informacje” zawierają Słowo od redakcji oraz podane dokładne daty ważnych wydarzeń Kościoła katolickiego w Chinach, np. wprowadzenie ustawy o zakazie nauczania religii w szkole w prowincji Gansu, liczbę ochrzczonych osób w czasie świąt Wielkiej Nocy czy konferencje dotyczące formowania do ewangelizacji. Całość zajmuje około 20 stron. Dziesięciostronicowy rozdział „Statystyki” oraz „Kościoły w Chinach” pojawia się raz w roku w numerze drugim i przedstawia aktualne dane dotyczące liczby kościołów i osób wyznających różne religie w Chińskiej Republice Ludowej. Dział „Tematy” porusza przeróżne kwestie Kościoła katolickiego w Chinach, odnoszące się m.in. do historii i współczesnych problemów społeczno-politycznych. w dalszej części pojawiają się notatki historyczne i bibliograficzne. Na lewej stronie okładki widnieje kolumna zawierająca informacje o zespole wydawniczym i adresie korespondencyjnym. Każdy numer kwartalnika zawiera od 50 do 55 stron.

Głównym celem pisma jest przybliżenie sytuacji Kościoła w Chińskiej Republice Ludowej przez wysyłanie kwartalnika do seminariów, biskupów, różnego ro-

³⁴ Statuetka „Serce bez granic” dla o. Romana Malka <http://www.werbisci.pl/index.php/wiadomosci-gorne-menu/1272-statuetka-serce-bez-granic-dla-o-romana-malka> (dostęp: 14.05.2020).

³⁵ Redakcja <http://www.chinydzisiaj.sinicum.pl/index.php/redakcja> (dostęp: 14.05.2020).

dzaju ośrodków pielgrzymkowych, rekolekcyjnych oraz rozpowszechnianie osobom świeckim. Nakład od samego początku wydawania pisma wynosił 400 egzemplarzy i nie uległ zmianie do 2018 r. Pismo od samego początku ukazywało się kwartalnie, z wyjątkiem 2016 r., kiedy to ukazały się tylko dwa egzemplarze. Spowodowane było to wyjazdem siostry Weroniki Marii Klebbach do Chin, w celu zgłębiania wiedzy, pogłębienia znajomości języka chińskiego, ale przede wszystkim w celu podjęcia posługi misyjnej i ewangelizacyjnej. Ze względu na niewielki skład redakcji wydanie kolejnych numerów było problematyczne w początkowym okresie. Obecnie siostra Klebbach pełni funkcję korespondentki, co pozwoliło na ustabilizowanie się składu redakcji i powrót do systematycznego wydawania. Trudnym momentem dla redakcji był moment nagłego pogorszenia się stanu zdrowia redaktora naczelnego, który doznał udaru mózgu i jest obecnie sparaliżowany. Funkcję redaktora naczelnego w 2013 r. przejął o. Piotr Adamek.

Artykuł stanowi próbę ukazania obrazu Kościoła katolickiego w Chinach na podstawie kwartalnika „Chiny Dzisiaj” w latach 2013–2015, poprzez analizę prasoznawczą tekstów. Czasopismo to jest podstawowym materiałem badawczym.

Autorka sformułowała następujące pytania badawcze:

- Czy temat Kościoła katolickiego w Chinach jest obecny w poddanym badaniom czasopiśmie?
- Kwestia dotarcia chrześcijaństwa do Chin i jego rozwoju w Państwie Środka?
- Czy na łamach czasopisma podejmowany jest temat relacji między Chińską Republiką Ludową a Stolicą Apostolską?
- W jaki sposób kwartalnik prezentuje sytuację katolików i misjonarzy, w szczególności kobiet, które poświęciły swoje życie pełnieniu posługi Bogu w Państwie Środka?

W podjętych badaniach prasoznawczych posłużono się metodą analizy zawartości prasowej oraz specjalnie skonstruowanym kluczem kategorizacyjnym.

I. Badana cecha

HISTORIA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO³⁶ W CHINACH

Definicja cechy: autor pracy ustala, czy w poszczególnych tekstach prasowych został podjęty temat genezy i rozwoju katolicyzmu w Chinach

Kategorie w ramach badanej cechy i ich definicje:

- 1) geneza – w tekstach prasowych podjęto temat sposobu, w jaki katolicyzm dotarł do Chin, ale nie podjęto zagadnienia jego rozwoju w Państwie Środka,
- 2) rozwój – w tekstach prasowych podjęto wyłącznie temat rozwoju katolicyzmu w Państwie Środka, bez odniesienia do jego źródeł w Chinach,
- 3) geneza i rozwój – w tekstach prasowych podjęto zarówno temat sposobu, w jaki katolicyzm dotarło do Chin, jak i jego rozwoju w Państwie Środka,
- 4) inne – teksty prasowe pomijają kwestie genezy i rozwoju katolicyzmu w Chinach.

³⁶ Autorka pracy przez termin „Kościół katolicki” rozumie Kościół pozostający w łączności ze Stolicą Apostolską.

II. Badana cecha

RELACJE PAŃSTWO – STOLICA APOSTOLSKA

Definicja cechy: sposób, w jaki kwartalnik prezentuje działania polityczne Państwa Środka wobec działającego w podziemiu Kościoła katolickiego, pozostającego w łączności ze Stolicą Apostolską. Kategorie w ramach badanej cechy i ich definicje:

- 1) życzliwość – działania rządu Chin wobec Kościoła katolickiego oparte są na dialogu, harmonijnej współpracy,
- 2) represja – działania rządu Chin wobec Kościoła katolickiego oparte są na mechanizmie represji i systemie kar,
- 3) ambiwalentność – działania rządu Chin wobec Kościoła katolickiego oparte są zarówno na dialogu i harmonijnej współpracy, jak i na mechanizmie represji i systemie kar,
- 4) inne – w tekście prasowym brak informacji na temat ww. działań rządu lub trudno powiedzieć.

III. Badana cecha

KATOLICY I MISJONARZE

Definicja cechy: sposób, w jaki kwartalnik prezentuje sytuację katolików i misjonarzy, w szczególności kobiet, które poświęciły swoje życie pełnieniu posługi Boga w Państwie Środka

Kategorie w ramach badanej cechy i ich definicje:

- 1) tolerancja – sytuacja tolerancji i swobód obywatelskich,
- 2) zagrożenie – sytuacja zagrożenia i prześladowania,
- 3) trudno powiedzieć.

Badania objęły okres od 1 stycznia 2013 do 31 grudnia 2015 r. Wyżej wymieniony zakres temporalny analizy gwarantuje reprezentatywność próby badawczej i pozwala ocenić ilość i jakość ukazanych informacji, przyczyniających się do tworzenia wizerunku prasowego Kościoła katolickiego w Chinach. Materiał badawczy stanowiły te publikacje prasowe, które zawierały przynajmniej jedno z następujących słów: „Benedykt XVI”, „Franciszek”, „Kościół katolicki”, „stosunki dyplomatyczne”, „życie konsekrowane”, „prześladowanie” i odnosiły się do podjętego tematu pracy.

Tabela 2 prezentująca wyniki w badanej cesze
HISTORIA KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W CHINACH

Edycja kwartalnika / kategoria	Geneza	Rozwój	Geneza i rozwój	Inne
„Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 41	X			

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 3 prezentująca wyniki w badanej cesze
RELACJE PAŃSTWO – STOLICA APOSTOLSKA

Edycja kwartalnika / kategoria	Życzliwość	Represja	Ambiwalentność	Inne
„Chiny Dzisiaj”, nr 2, s. 29–30		X		
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 9				X
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14–15			X	
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14–15			X	
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 4–5				X

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4 prezentująca wyniki w badanej cesze
KATOLICY I MISJONARZE

Edycja kwartalnika / kategoria	Tolerancja	Zagrożenie	Trudno powiedzieć
„Chiny Dzisiaj”. 2013, nr 1, s. 45.		X	
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 25–30		X	
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 8–9	X		
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 9			X
„Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 6–7.			X
„Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 8.			X

Źródło: Opracowanie własne.

Łącznie analizie poddano 12 tekstów prasowych.

ad 1. Pierwsza cecha poddana analizie to historia Kościoła katolickiego, do której przyporządkowano jeden tekst.

Został on zaliczony do kategorii „Geneza”. Dokładnie opisuje jak „Chrześcijaństwo, w jego nestoriańskiej formie, przybyło do Chin w VII w. Mamy z tego okresu źródła trzech rodzajów...”³⁷. Kamienna stela z Xian, której treść i tłumaczenie zawarto w tekście, manuskrypty z VII–VIII w., oraz edykty cesarskie dynastii Tang. Artykuł nie przedstawia, w jaki sposób chrześcijaństwo się rozwijało.

³⁷ „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 41.

ad 2. Następną badaną cechą były relacje Relacje Państwo – Stolica Apostolska, do której przyporządkowano pięć tekstów.

Do kategorii „Inne” zaliczony został jeden tekst. Jest on jedynie porównaniem przez kard. Zen i zachęcenie wiernych w ChRL, by tak jak w „...Republice Czeskiej, gdzie – mimo silnych restrykcji reżimu komunistycznego – katolicy pozostali wierni Stolicy Apostolskiej”³⁸.

Do kategorii „Ambiwalentność” zostały zaliczone dwa kolejne teksty. Są one refleksją nad znaczeniem i aktualnością papieskiego listu. Obszerny artykuł zawiera krótkie nawiązanie papieża Jana Pawła II do Kościoła w Chinach, kontekst narodzin Listu Benedykta XVI i nadzieje na dalszy dialog. Jest on kluczowy do zrozumienia wydarzeń na przestrzeni ostatnich lat między państwami. „Lata podziału stworzyły przepaści i mury, a głębokie wewnętrzne rany zadane Kościołowi wciąż dają o sobie znać”³⁹. List wciąż oczekuje na odpowiedź, mimo pozytywnych inicjatyw zezwolonych przez rząd, tj. wielki koncert zorganizowany dla Papieża przez Chińską Orkiestrę Symfoniczną i przez Szanghajski Chór Operowy, nie ustają presje wywierane na duchowieństwie. Można zatem stwierdzić, że stosunek rządu do Stolicy Apostolskiej jest ambiwalentny.

Do kategorii „Trudno powiedzieć” zaliczone zostały również życzenia Benedykta XVI z okazji rozpoczynającego się Nowego Roku wg kalendarza księżycowego. Papież mówił, że „Pokój, harmonia i wdzięczność wobec Niebios są uniwersalnymi wartościami, które się z tej okazji świętuje”⁴⁰. Życzenia są znakiem pamięci o ludach Dalekiego Wschodu.

ad 3. Do ostatniej badanej cechy: Katolicy i misjonarze, zaliczono sześć tekstów prasowych.

Dwa artykuły zaliczone zostały do kategorii „Zagrożenie”. Pierwszy nie dotyczy tylko badanego okresu między 2013 a 2015 r., lecz również 1950 r. „Kościół Matki Boskiej Fatimskiej w Shaowu w sierpniu i we wrześniu 1951 r. był miejscem przymusowych szkoleń dla różnych grup ludzkości, podczas których przedstawiciele nowych władz ukazywali misjonarzy jako agentów zagranicznych «imperialistów»”⁴¹. Niemniej jednak, okres represji w drugiej połowie XX w. jest ważny w historii relacji ChRL do wierzących, misjonarzy i prezbiterów.

Drugi tekst z tej kategorii jest przedstawieniem danych o liczbie sióstr zakonnych. Artykuł obszernie opisuje również ich długą, trudną historię oraz obecną sytuację w Chinach. O słuszności przypisania artykułu do tej kategorii w ramach badanej cechy świadczy cytat: „Siostry w Chinach nie mogą obecnie studiować i zdobywać wykształcenia z teologii w swoim kraju”⁴²

Jeden tekst zaliczono do kategorii „Tolerancja”.

³⁸ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 9.

³⁹ Tamże, s. 14–15.

⁴⁰ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 4–5.

⁴¹ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1 s. 45.

⁴² „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 25–30.

Nowe prawo karne w ChRL weszło w życie w 1997 r. Formalne pisemne prawo karne było przekształcone i zaprojektowane tak, aby wyglądało bardziej na zachodnie. Reforma prawa karnego z 1 stycznia 2013 r. została przekształcona na korzyść więzionych katolików. „Zatrzymanemu należy zapewnić odpowiednią dietę i sen, zakazuje się zmuszania do samooskarżeń, prowadzenia przesłuchań w nocy i tortur”⁴³. Zmiana tego prawa stała się szansą na uwolnienie więzionych od lat. Katolicy jednak sceptycznie podchodzą do reformy, przywołując w pamięci poprawkę konstytucji w 2004 r., która zawierała opis o szacunku i ochronie praw człowieka, jednak zmiany nie były widoczne.

Trzy ostatnie teksty przypisano do kategorii „trudno powiedzieć”.

Z okazji wyboru nowego Papieża rzecznik Ministerstwa Spraw Zagranicznych wypowiedział następujące słowa: „Nowy papież musi zerwać tzw. relacje dyplomatyczne z Tajwanem, uznając, że rząd Chin jest jedynym prawnym reprezentantem całych Chin oraz nie powinien mieszać się w wewnętrzne sprawy państwa, tłumacząc się, że czyni to w imię religii”⁴⁴.

Przez reprezentantów najważniejszych chińskich mediów i dyplomatów papież Franciszek zostaje wybrany do grupy kluczowych postaci 2013 r. „Do tej pory w klasyfikacji Międzynarodowej Chińskiego Forum Prasowego nigdy nie pojawiła się postać papieża ani innej osobowości reprezentującej grupę religijną”⁴⁵.

Ostatni badany artykuł dotyczy przelotu nad ChRL papieża, podczas jego podróży do Korei. Następca św. Piotra jest pierwszym, który dostał zezwolenie na taki przelot nad granicami Państw Środka. Podróżując w dwie strony, wysłał telegram do prezydenta ChRL Xi Jinpinga pełen serdeczności i życzeń. Rzecznik Ministerstwa Spraw Zagranicznych potwierdziła, że „Chiny będą pracować z Watykanem nad konstruktywnym dialogiem, i wyjaśniła, że „Chiński Kościół katolicki prowadzi katolicką działalność w oparciu o zasady niezależności”⁴⁶. Ten cytat daje do zrozumienia, że ChRL chce prowadzić swoje działania.

4. STOSUNKI DYPLMATYCZNE CHIN ZE STOLICĄ APOSTOLSKĄ ŻYCIE KONSEKROWANE W CHINACH WIZERUNEK PAPIEŻA FRANCISZKA

Gdy w 1951 r. Republika Chińska na Tajwanie uznała zwierzchnictwo Stolicy Apostolskiej, ChRL zerwała stosunki dyplomatyczne z Watykanem. Próba ich zjednoczenia trwa już blisko 70 lat, a całą sytuację możemy porównać do odbijanej piłeczki pingpongowej, ChRL stawia ciągle określone warunki, a Watykan przez brak zgody, każdorazowo na nowo stara się o harmonię. Do owych warunków należą: zmiana stosunków dyplomatycznych z Tajwanem oraz wolność w mianowaniu i wyświęcaniu biskupów w Republice przez władzę bez zwierzchnictwa stolicy Pio-

⁴³ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 9.

⁴⁴ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 9.

⁴⁵ „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 6–7.

⁴⁶ „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 8.

trowej. Watykan jednak pragnie zachować zgodę z obu państwami oraz by Chiny oficjalnie uznały papieża za głowę Kościoła powszechnego. Należy również wspomnieć, że Republika Chińska pełni rolę pomostu, umożliwiając m.in. księżom i siostram zakonnym z Chin kontynentalnych przyjazd na Tajwan, by kontynuować edukację teologiczną. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Tajwanu przydziela osobom z Tajwanu, Hongkongu, Makao i Chin kontynentalnych stypendia na studia na uczelniach papieskich.

Jednym z najważniejszych momentów w relacjach dwóch stron był 27 maja 2007 r., kiedy papież Benedykt XVI skierował List do biskupów, kapłanów, osób konsekrowanych oraz do wiernych świeckich Kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej. Świadomy trudnej historii wiedział, że nawiązanie stosunków dyplomatycznych jest jeszcze niemożliwe, ale chciał w sposób szczególny otoczyć opieką i troską Kościoł w Chinach i ustanowił 24 maja Światowym Dniem Modlitwy za Kościoł w Chinach⁴⁷. Jest to dzień liturgicznego wspomnienia Najświętszej Dziewicy Maryi, Wspomożycielki Wiernych, wielbionej w szczególny sposób w sanktuarium w Sheshan w Szanghaju⁴⁸. Papież Benedykt XVI na samym wstępie listu podkreśla istotę konstruktywnego i pełnego szacunku dialogu oraz chęć Watykanu do umacniania więzi i ich rozbudowy:

Wiecie dobrze, jak bardzo jesteście obecni w moim sercu oraz w codziennej modlitwie, i jak głęboka jest więź komunii, która jednoczy nas duchowo. Pragnę zatem przesłać wam wyrazy braterskiej bliskości. Wielka jest moja radość z waszej wierności Chrystusowi Panu i Kościołowi, tej wierności, jaką okazywaliście „niejednokrotnie za cenę wielkich cierpień”⁴⁹.

Nie ulega wątpliwości, że Papież bardzo ceni wzajemne zaufanie, godność w relacjach, wykazuje wyraźną gotowość podejmowania dialogu i kontynuowania go pomimo trudności. Podkreśla, jak ważna jest jedność duszpasterzy między sobą oraz między następcą Świętego Piotra i integralnością wiary.

Kardynał Fernando Filoni podejmuje się charakterystyki trzech barier do tych rzeczywistości między Stolicą Piotrową a Chińską Republiką Ludową. Po pierwsze, wywieranie presji na księżach działających w kościele podziemnym, by zostali członkami Patriotycznego Stowarzyszenia Katolików Chińskich oraz oderwania ich od łączności z Głową Kościoła. Zwiększono kontrolę wśród członków należących do „oficjalnej” wspólnoty. Dotyczy to także miejsc kultu czy seminariów. Po drugie, biskupami zostali pretendenci, których kandydatura obciążona była wątpliwościami lub nie zostali dopuszczeni do sprawowania urzędu najwyższego stopnia święceń ze względów moralnych czy duchowych, a otrzymali przychyłność władz.

⁴⁷ *List Ojca Świętego Benedykta XVI do Biskupów, do kapłanów, do osób konsekrowanych oraz do wiernych świeckich kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej*, https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070527_china.html (dostęp: 14.05.2020).

⁴⁸ Kardynał Jan Tong, *Gest Papieża Franciszka wobec Kościoła w Chinach*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 29–30.

⁴⁹ *List Ojca Świętego Benedykta XVI do Biskupów, do kapłanów, do osób konsekrowanych oraz do wiernych świeckich kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej*, dz.cyt. https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070527_china.html (dostęp: 14.05.2020).

Po trzecie, konsekracje biskupie zarówno ważne, jak i nieważne były ograniczane przez ingerencję biskupów nieprawowitych. Było to powodem kryzysu duchowego zarówno biskupów, którzy byli wyświęceni, jak i tych, którzy ich wyświęcali⁵⁰. Można zatem stwierdzić, że Kościół w Chinach domaga się sprawiedliwości, wolności od wpływów władzy zwierzchniej, zniesienia cenzury oraz prawdy.

Kardynał Józef Zen w trakcie seminarium na Katolickim Uniwersytecie Fu Jen w Tajpej, 17 stycznia 2013 r., przywoływał przykład Republiki Czeskiej, gdzie mimo zerwania relacji z Watykanem, nie zważając na przeciwności dyktatury komunistycznej, katolicy zachowali wiarę i pozostali wierni⁵¹. 12 maja 2013 r., pochodzący z Niemiec hierarcha, sekretarz Papieskiej Rady ds. Świeckich, arcybiskup Josef Clemens, odprawił Eucharystię w katedrze św. Józefa w Pekinie. Na zaproszenie Niemieckiej Wspólnoty Katolickiej, udzielił sakramentu bierzmowania 23 osobom. W homilii nawiązał do istoty Ducha Świętego, który prowadzi Kościół, papieża, a także daje siły do życia zgodnego z wolą Boga. Arcybiskup zachęcał również do życia w spójności i jedności bez stawiania barier. Stwierdził, że ChRL przez swoją historię i tradycję, jako państwo o silnej gospodarce, mogłaby rozwiązać wiele problemów świata⁵².

Podsumowując wyniki badań analizy jakościowej, można potwierdzić prawdziwość tezy dotyczącej obecności tematu Kościoła katolickiego w kwartalniku. Wizerunek prasowy prezentuje się zatem następująco: Chińska Republika Ludowa nie uznaje zwierzchnictwa papieża i sama desygnuje biskupów, co jest m.in. powodem braku jedności ze Stolicą Apostolską. Trwa stan nieustannej walki. Katolicy nie mają całkowitej wolności, ich wiara jest kontrolowana przez Patriotyczne Stowarzyszenie Kościoła Katolickiego, co doprowadziło do podziału na Kościół katolicki oficjalny – uznawany i kontrolowany przez władzę oraz podziemny – działający w ukryciu, w łączności z papieżem. Skutkiem podziału są liczne prześladowania biskupów, prezbiterów, osób świeckich, niszczenie kościołów i symboli religijnych. Biskupom często brakuje odwagi do publicznego przyznania się, że jedynym depozytariuszem Kościoła katolickiego jest papież, a posługę kapłanów zrównano z posadą urzędników państwowych. Rząd utrzymuje reżim komunistyczny, kontroluje działalność wszystkich organów w państwie i zakazuje wpływu jakichkolwiek sił zewnętrznych. Analiza prasoznawcza dowiodła również, że stosunki między Stolicą Apostolską a władzami chińskimi są bardzo ograniczone. W przeszkodzie do nawiązania relacji dyplomatycznych ChRL stawia swoje określone warunki: zerwanie relacji dyplomatycznych z Chińską Republiką na Tajwanie oraz niemieszanie się w wewnętrzne sprawy Chin.

Historia życia konsekrowanego w Chinach sięga XVII w., kiedy w południowych Chinach, w prowincji Fujian, dominikanie zainicjowali powstanie instytucji dziewic poświęconych Bogu z osobistym ślubem czystości. W połowie XIX w. w Chinach istniały już pierwsze oficjalne zakony, założone przez misjonarzy zagranicznych, a pod koniec tego samego wieku z innych krajów przybyły do Chin

⁵⁰ F. Filoni, *List papieski czeka na odpowiedź*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14–17.

⁵¹ *Informacje*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 9.

⁵² *Informacje*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 9.

pierwsze siostry misyjne. Zasługi kobiet, które zdecydowały się na pełnienie posługi w Chinach, są nieocenione. Mówiły o sobie jako o „pomocnicach księży”. Ponadto bycie siostrą zakonną było bardzo atrakcyjne, gdyż to właśnie one potrafiły pisać, czytać i zdobywać gruntowniejsze wykształcenie. Świadczenie posłuszeństwa, czystości, ubóstwa oraz głoszenie Ewangelii miały ogromne znaczenie.

Zgromadzenia lokalne i zgromadzenia pochodzące z Europy liczyły w 1900 r. ok. 500 chińskich sióstr, w 1928 r. było ich już 2641, przy 1327 siostrach pochodzących z Europy. Dwadzieścia lat później, przed pojawieniem się komunizmu, w 1948 r. liczby te były już dwukrotnie wyższe. Chińskich sióstr było 5112, a z zagranicy 2351⁵³. Niestety po nastaniu rządów komunistycznych dla sióstr, które poświęciły swoje życie Bogu i pracy dla dobra Kościoła, nastął czas prześladowań i przymusu podporządkowania się nowej władzy. Wszystkie placówki kościelne, instytucje, szkoły, kliniki, szpitale, sierocińce i pozostałe miejsca pracy zostały przejęte i zamknięte. Dziesięć lat później wszystkie zakony zostały rozwiązane, a siostry zmuszone do powrotu w rodzinne strony. Niektóre z nich dobrowolnie weszły w związek małżeński, niektóre zostały do tego przymuszone, a niektóre trafiły do więzień czy obozów pracy. Były jednak siostry, którym udało się uciec i kontynuowały swoją posługę w innych krajach.

To między innymi właśnie ich posługa w krajach zagranicznych pomogła odrodzić się w latach 80. chińskim zakonom, kiedy Chiny po wewnętrznych przemianach na nowo się otworzyły. Biskupi reaktywowali lub powołali nowe żeńskie zgromadzenia zakonne w swoich diecezjach. Wiele sióstr, które pełniły posługę zagranicą oraz które tam studiowały, zostało przełożonymi. Nie czuły się odpowiedni przygotowane do tej służby, jednak czyniły wszystko, zawierając na Chwałę Boga.

Sytuacja kobiet, które poświęciły swoje życie pełnieniu posługi Bogu, prezentuje się następująco: oficjalnie żeńskie zgromadzenia międzynarodowe nie mogą pracować w Chinach – chociaż faktycznie istnieją – podobnie jak zgromadzenia męskie. Państwo nie zezwala na jakikolwiek „wpływ obcych sił”⁵⁴. Jedynie lokalne żeńskie zgromadzenia diecezjalne mają prawo do oficjalnej pracy, najczęściej po jednym zgromadzeniu na diecezję. Analiza prasoznawcza dowiodła również, że siostry nie mogą studiować i zdobywać wykształcenia teologicznego, dlatego tak cenne jest przekazywane doświadczenie i wiedza sióstr, które studiowały za granicą oraz konferencje organizowane w seminariach, w których mogą uczestniczyć⁵⁵. Wyniki analizy jakościowej potwierdzają, że do narodzin chrześcijaństwa w Chinach przyczyniły się siostry zakonne. Skupiają się one na pracy pastoralnej, pomocy w przygotowaniu liturgii, oprawy muzycznej, przygotowują katechezy, rekolekcje, grupy rozważań Pisma Świętego, odwiedzają chorych i ubogich. Ich posługa – szczególnie socjalna została pozytywnie oceniona przez władze chińskie. Nie ulega wątpliwości,

⁵³ K. Feith, *Życie konsekrowane w Chinach wyzwaniem dla Kościoła w Europie*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 25–30.

⁵⁴ *Shaowu – chińska misja salwatorianów (1922–1953)*, cz. II, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 40.

⁵⁵ W.M. Klebba, *Seminarium o życiu konsekrowanym dla sióstr z Chin*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 3, s. 14.

że ich działalność jest przejawem troski Chrystusa w tworzenie struktur chrześcijańskich i budowanie relacji ze społeczeństwem.

Pierwszy dzień 2013 r. rozpoczął się szczególnie pozytywnie dla Chińczyków, w tym dla chrześcijan i ich biskupów. Od 1 stycznia 2013 r. weszła w życie *reforma prawa karnego, zapewniająca możliwość skontaktowania się osób przetrzymywanych z prawnikiem w ciągu 48 godzin od wypowiedzenia takiego postulat*, udzielenie informacji o lokalizacji przetrzymywania danej osoby, zapewnienia odpowiednich warunków życia oraz zakaz stosowania tortur i nocnych przesłuchań. Reforma dotyczy również zakazu przetrzymywania kogokolwiek dłużej niż sześć miesięcy, co jest szczególnie ważne dla przetrzymywanych chrześcijan⁵⁶.

Jedyną notatką zapisaną na łamach kwartalnika w 2013 r. było złożenie 10 lutego 2013 r. przez Benedykta XVI życzeń z okazji Nowego Roku według kalendarza księżycowego, stosowanego w Państwie Środka. Oprócz zapewnienia o modlitwie i duchowej łączności z wiernymi, papież życzył, by w roku wiary prowadziła ich mądrość Chrystusa⁵⁷. 11 lutego 2013 r. Benedykt XVI ogłosił ustąpienie z pełnienia swojej dotychczasowej funkcji. Informacja ta, która obiegła cały świat, była niewątpliwie nie tylko dla chińskich katolików potężnym szokiem i zaskoczeniem. Chińczycy pożegnali Papieża z wielką wdzięcznością i dziękczynieniem za włożony wkład w troskę o wierzących i próbę nawiązania dialogu z władzami chińskimi zmierzającej ku pełnej jedności i zamykania podziałów. Warto w tym miejscu podać przykład największego chińskiego katolickiego czasopisma, które otworzyło specjalną stronę internetową, gdzie można było składać wirtualne kwiaty i podziękowania papieżowi Benedyktowi XVI. Na tej samej stronie znalazł się też list Benedykta XVI do Kościoła w Chinach z 2007 r., którego publikacji władze w późniejszych latach zabroniły.

Desygnowanie argentyńskiego kardynała Jorge Mario Bergoglio na papieża 13 marca 2013 r. zostało przyjęte przez chińskich wiernych z wielkim entuzjazmem. Rząd ChRL wyraził swoje stanowisko w liście gratulacyjnym, życząc by papież Franciszek był „bardziej elastyczny i praktyczny” aniżeli jego poprzednicy. Była już rzeczniczka Ministerstwa Spraw Zagranicznych Hua Chunying, powtórzyła często wypowiedzany refren: „Nowy papież musi zerwać tzw. relacje dyplomatyczne z Tajwanem, uznając, że rząd Chin jest jedynym prawnym reprezentantem całych Chin oraz nie powinien mieszać się w wewnętrzne sprawy państwa, tłumacząc się, iż czyni to w imię religii”⁵⁸.

Kardynał Jan Tong, biskup diecezji Hongkong, był obecny podczas wydarzeń wyboru nowego następcy Piotra w Watykanie. Podzielił się przeżyciami, jakich doświadczył na spotkaniu z papieżem. Tego samego dnia, kiedy Franciszek objął urząd biskupa Rzymu, miał okazję złożyć mu osobiście życzenia. Ofiarował Franciszkowi figurkę Matki Boskiej z Sheshan i zapewnił o modlitwie. Franciszek na znak

⁵⁶ *Informacje*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 8–9.

⁵⁷ *Informacje*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 4–5. W źródle podana jest błędna data: 10 lutego 2012. Ze względu na rok ukazania się kwartalnika oraz chronologiczność wydarzeń poprzedzających oraz następujących owej adnotacji można wywnioskować, że autor miał na myśli 2013 r.

⁵⁸ *Informacje*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 9.

miłości ucałował dłoń kardynała, co jak pisze, było dla niego bardzo wzruszającym gestem. Dwa dni później spotkał Franciszka w windzie w drodze na mszę świętą, papież przekazał kardynałowi, że figurka Matki Bożej przypomina o misjonarzu, św. Franciszku Ksawerym, który dotarł do Chin ponad 460 lat temu oraz o modlitwie za kościoł w ChRL. Na pożegnalnej audiencji papież podziękował kardynałowi Tong za figurkę i troskę o kościoł w Chinach.

Wybór Franciszka na papieża zbiegł się z wyborem nowego prezydenta Chin Xi Jinpinga, co jest formą nadziei, na nawiązanie wzajemnych relacji Watykan – Chińska Republika Ludowa.

W ciągu niespełna roku dało się zauważyć wzrost znaczenia przedstawiciela Kościoła katolickiego w Chinach. Jak już wspomniano, w grudniu 2013 r. w klasyfikacji Międzynarodowego Chińskiego Forum Prasowego papież Franciszek został wybrany przez grupę 50 reprezentantów mediów i dyplomatów jako trzeci z dziesięciu najbardziej znaczących dla świata osobistości. Dotychczas nigdy nie zdarzyło się, aby wybrany został przedstawiciel grupy religijnej. Ponadto ta informacja obiegła wszystkie chińskie media⁵⁹.

Franciszek w swoich wypowiedziach o Kościele w Chinach zawsze wypowiada się z troską. Papież 22 stycznia 2017 r. na nowy rok księżycowy złożył życzenia wiernym w Chinach. W trudnych dla Chin momencie, po trzęsieniu ziemi, złożył kondolencje i zapewniał o swojej modlitwie. Nie ulega wątpliwości, że papież jest blisko Chińczyków i pragnie jedności w relacjach z Państwem Środka. Podczas wizyty w Korei Południowej 14–18 sierpnia 2014 r., papież Franciszek 16 sierpnia beatyfikował 124 męczenników koreańskich, pośród których jest też Chińczyk – ks. Zhou Wenmo.

5. PODSUMOWANIE

Artykuł jest próbą wyeksponowania przyczyn zmian struktury Kościoła katolickiego w Chinach w latach po II wojnie światowej. Jakościowa analiza treści kwartalnika „Chiny Dzisiaj” w latach 2013–2015 dowodzi, że periodyk w dość znaczącej mierze wypełnia rolę informacyjną, w sensie przekazu wiedzy historycznej na temat Kościoła katolickiego w Chinach. Pozwala to na dokładniejsze i rzetelnniejsze opisanie historii instytucji eklezjalnej oraz wydarzeń, które miały wpływ na dzisiejszy wizerunek Kościoła, takich jak: Rewolucja Kulturalna i podział Kościoła katolickiego w Państwie Środka. Skutkami Rewolucji Kulturalnej było m.in. przejście władzy przez komunistów, podział Kościoła na oficjalny i podziemny, prześladowania, więzienie biskupów, niszczenie kościołów czy śmierć milionów ludzi. Po blisko 50 latach od zakończenia rewolucji nadal widoczne są jej skutki. Opisany w pierwszej części artykułu wpływ Rewolucji Kulturalnej nakreśla ogrom skali zniszczeń.

⁵⁹ *Informacje*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 6.

W drugiej części pracy przedstawiono wizerunek prasowy Kościoła Katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej. Analizie poddano dwanaście tekstów prasowoznaczących spełniający kryteria analizy i przyporządkowanych do poszczególnych cech: Historia Kościoła katolickiego w Chinach, Relacja Państwo – Stolica Apostolska, Katolicy i misjonarze. Pierwszy tekst odnosił się jedynie do genezy, nie nawiązywał natomiast do rozwoju historii Kościoła katolickiego. Po zbadaniu drugiej cechy można stwierdzić, że relacje między tymi państwami są skomplikowane mimo uprzejmych gestów pochodzących z obydwu stron. Tylko jeden z sześciu tekstów wskazuje na tolerancję wobec katolików i misjonarzy, pozostałe mówią o sytuacjach niejednoznacznych albo o zagrożeniu. Z analizy dwunastu tekstów prasowych wynikało, że głównym celem kwartalnika jest przybliżanie sytuacji Kościoła w Państwie Środka – wszelkich procesów, wydarzeń, problemów z jakimi się on zmagają.

Relacje między Chińską Republiką Ludową a Stolicą Apostolską naznaczone są wysokim stopniem komplikacji. Władze Chin oficjalnie nie uznają zwierzchnictwa papieża, przyjmuje je jedynie Kościół podziemny. Oficjalne nominacje biskupie otrzymują jedynie księża wybrani przez PSKCh. W parafii może funkcjonować jedno lokalne żeńskie zgromadzenie, które ma prawo do pracy, troski o parafię i ubogich. Jednak siostry nie mają prawa do zdobywania wykształcenia teologicznego. Obydwaj papieże, Benedykt XVI i Franciszek, otaczali Chiny szczególną troską i zawsze pamiętali o nich w swoich modlitwach.

Dzięki przeprowadzonej analizie prasowej udało się uzyskać wiele informacji dotyczących problemu badawczego. Niewątpliwie daleko jeszcze do sytuacji, w której Kościół katolicki w Chińskiej Republice Ludowej mógłby cieszyć się pełną wolnością religijną. Jest on zmuszony do pokonania wielu przeszkód na drodze do całkowitej zgody i jedności.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- „Chiny Dzisiaj”, *Informacje*, 2013, nr 1.
- „Chiny Dzisiaj”, *Informacje*, 2013, nr 1.
- „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 9.
- „Chiny Dzisiaj”, *List Papięski czeka na odpowiedź*, 2013, nr 1.
- „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14–15.
- „Chiny Dzisiaj”. 2013, nr 1.
- „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1 s. 45.
- „Chiny Dzisiaj”, *Informacje*, 2013, nr 2.
- „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 9.
- „Chiny Dzisiaj”, *Informacje*, 2013, nr 2.
- „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 6–7.
- „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 25–30.
- „Chiny Dzisiaj”, *Informacje*, 2013.
- „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 1.
- „Chiny Dzisiaj”, *Informacje*, 2014, nr 3–4.

- „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 8.
 „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 41.
 Feith K., *Życie konsekrowane w Chinach wyzwaniem dla Kościoła w Europie*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 4, s. 25–30.
 Filoni F., *List papieski czeka na odpowiedź*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 14–17.
Shaowu – chińska misja salwatorianów (1922–1953) cz. II, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 1, s. 40.
 Klebba W.M., *Seminarium o życiu konsekrowanym dla siostr z Chin*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 3, s. 14.
 Klejnowski-Różycki D., *Stela z Xi’an*, „Chiny Dzisiaj”, 2014, nr 3–4, s. 41.
 Tong Kard. Jan, *Gest Papieża Franciszka wobec Kościoła w Chinach*, „Chiny Dzisiaj”, 2013, nr 2, s. 29–30.

Opracowania

- Adamek P., *Od redakcji* <http://www.sinicum.pl/kontakt/20-polecamy/ksiazki/65-chiny-dzisiaj> (dostęp: 14.05.2020).
 Alfred A. J., Overfield J. H., *The Human Record, sources of global history*, Boston 2001, s. 283–284.
Christianity in China, <https://www.travelchinaguide.com/intro/religion/christianity/> (dostęp: 14.05.2020).
 Dillon M., *Chiny historia współczesna*, Warszawa, s. 387.
History of Christianity in China <http://www.christiansinchina.com/history-of-christianity-in-china/> (dostęp: 14.05.2020).
 Konior J., *Założyciel misji w Chinach* <http://jezuici.pl/2014/04/zalozyciel-misji-w-chinach/> (dostęp: 14.05.2020).
List Ojca Świętego Benedykta XVI do Biskupów, do kapłanów, do osób konsekrowanych oraz do wiernych świeckich kościoła katolickiego w Chińskiej Republice Ludowej, https://w2.vatican.va/content/benedict-xvi/pl/letters/2007/documents/hf_ben-xvi_let_20070527_china.html (dostęp: 14.05.2020).
 Michałek M., *Zrzuć krzyże, zamykane kościoły. Tak źle nie było od czasów Mao*, <https://www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiate,2/katolicy-w-chinach-represje-komunistycznej-wladzy-najwieksze-odlat-zmienia-to-sekretne-rozmowy-watykanu-z-pekinem,504949.html> (dostęp: 14.05.2020).
 Mysak L., *Chiński proces stulecia*, Warszawa 1990.
 Nieszwiec K., *Kościół Katolicki w Chinach w czasie rewolucji kulturalnej*, Poznań 2009, s. 21.
O nas, <http://www.bp.ecclesia.org.pl/about.html> (dostęp: 14.05.2020).
Redakcja <http://www.chinydzisiaj.sinicum.pl/index.php/redakcja> (dostęp: 14.05.2020).
 Rowiński J., *Chiny a Stolica Apostolska: stosunki wzajemne i ich międzynarodowe implikacje*, Warszawa 1991.
 Scott Morton W., Lewis Charlton M., *Chiny. Historia i Kultura*, Kraków 2007, s. 247–251.
Statuetka „Serce bez granic” dla o. Romana Malka <http://www.werbisci.pl/index.php/wiadomosci-gorne-menu/1272-statuetka-serce-bez-granic-dla-o-romana-malka> (dostęp: 14.05.2020).
 Tomasiak K., *Kościół w Chinach*. <https://ekai.pl/wydarzenia/raport/x20304/kosciol-w-chinach/?print=1> (dostęp: 14.05.2020).
 Żoła T., *Misjonarze i krew męczenników*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/T/TH/chiny_krewmecz.html (dostęp: 14.05.2020).

THE IMAGE OF THE CATHOLIC CHURCH IN CHINA ON THE BASIS OF THE QUARTERLY “CHINA TODAY” (2013–2015)

Abstract

The purpose of the article is to show the image of the Catholic Church in China, through a quantitative and qualitative analysis of press studies published in the quarterly “China Today” in the years 2013–2015. The Cultural Revolution and the division of the Catholic Church in the Middle Kingdom

are important determinants of the image of an ecclesial institution. The article increases the cognitive value in the area of the following issues presented in the quarterly "China Today": China's diplomatic relations with the Holy See, consecrated life in China, the image of Pope Francis.

Key words: „China today”, Catholic Church, Republic of China, image

Nota o Autorce

Klaudia SIKORSKA – absolwentka studiów na kierunku Komunikacja społeczna w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Dziennikarka i reporterka programu Informacje Kulturalne TVP Kultura. Zainteresowania badawcze: wizerunek medialny, nowe media, komunikacja społeczna, propaganda i manipulacja w mediach, psychologia mediów. Aktualnie studiuje na kierunku logistyka i administrowanie w mediach na Wydziale Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Kontakt e-mail: sikorska.klaudia@o2.pl